

Мукачівський державний університет
Гуманітарний факультет
Кафедра психології

Дипломна робота

ОС «Бакалавр»

на тему: Психологічні основи формування професійних
якостей студентів вищих навчальних закладів

Виконала: студентка 5
курсу,
групи ПП-51з, напряму
підготовки
6.030103 «Практична
психологія»
Матьола М.А.

Керівник: Алмашій І. І.
Рецензент: Іванова В. В.

Мукачево-2019 року

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ	
1.1. Поняття професійних якостей у психології.....	5
1.2. Характеристика професійних якостей менеджера.....	14
1.3. Професійні та психологічні якості студентів-менеджерів.....	23
РОЗДІЛ II. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ-МЕНЕДЖЕРІВ	
2.1. Обґрунтування методик дослідження.....	31
2.2. Аналіз результатів дослідження	35
ВИСНОВКИ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ	64

ВСТУП

Актуальність дослідження.

В умовах розбудови сучасної оновленої вищої освіти, коли здійснюється зміна парадигмальних підходів до навчання та виховання і спостерігається поступовий перехід від навчально-дисциплінарної моделі до моделі особистісно-орієнтованої, реальним суб'єктом освітньої практики стає саме особистість студента майбутнього фахівця, який за час навчання мав можливість сформувати професійно важливі якості.

Сьогодні все більше приділяють уваги питанням управління колективом. Людський фактор стає вирішальним у вмілому управлінні організацією. В кожному конкретному випадку управління в будь - якій сфері діяльності та успіх функціонування організації залежить від особистих якостей менеджера, від його вміння працювати з людьми. Менеджер є двигуном ринкової економіки. Важливим для менеджерів є розуміння потреб та запитів не тільки споживачів але й підлеглих, вміння правильно оцінити потенціал та індивідуальні особливості працівників, прислуховуватися до думки членів колектива, спонукати розвитку їх ініціатив та оптимально використовувати їх на практиці. Важливою характерною особливістю діяльності сучасних організацій для ефективної діяльності та досягнення максимальних результатів поставлених цілей є розвиток професійних якостей менеджера, які формуються в стінах закладу вищої освіти.

Для успішного виконання в майбутньому менеджерських функцій кожен має володіти певним багажем знань та навиків. В найбільш узагальненому вигляді можна сформулювати наступні кваліфікаційні вимоги до менеджерів: концептуальна кваліфікація; кваліфіковані людські стосунки; ділова (адміністративна) кваліфікація; фахова кваліфікація.

Отже, враховуючи зазначені вище питання, дослідження психологічних основ формування професійних якостей студентів закладів вищої освіти є важливим та актуальним.

Мета дослідження: проаналізувати існуючі теоретичні підходи до вивчення професійних якостей студентів та на основі емпіричних даних дослідити особливості професійних якостей у студентському віці.

Завдання дослідження:

1. Здійснити аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми професійних якостей студентів.
2. Емпірично дослідити професійні якості у студентів-менеджерів.

Об'єкт дослідження: професійні якості.

Предмет дослідження: професійні якості у студентів-менеджерів.

Методи дослідження: теоретичні: аналіз наукових та практичних результатів досліджень з даної проблеми; емпіричні: методика діагностики мотивації особистості до успіху Т.Елерса, методика діагностики особистості мотивації до уникнення невдач Т. Елерса, методика міри готовності до ризику А.М. Шуберта, методика М. Рокича «Ціннісні орієнтації», методика «Діагностика самоактуалізації особистості» (А.В. Лазукіна в адаптації Н.Ф. Каліна), методика діагностики комунікативних й організаторських схильностей (КОС-2), методика «Орієнтаційні стилі професійно-діяльного спілкування» (М.П. Фетискін), методика діагностики рівня емпатії І. Юсупова.

База дослідження: емпіричне дослідження професійних якостей студентів-менеджерів закладів вищої освіти здійснено на базі Мукачівського державного університету та Ужгородського торговельно-економічного інституту Київського торговельно-економічного університету. В опитуванні взяли участь студенти-менеджери, загалом 39 осіб, з них 20 студентів-бакалаврів та 19 студентів-магістрів.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що сформульовані в результаті дослідження висновки та одержаний практичний матеріал зможуть бути використані психологами та викладачами в безпосередній роботі зі студентами та для надання консультацій викладачам та кураторам, що працюють зі студентами.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі здійснено аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми професійних якостей студентів та емпірично досліджено професійні якості у студентів-менеджерів.

Визначено, що дослідження професіоналізму менеджера у вітчизняній літературі зосереджуються, в основному, на індивідуальних і особистісних аспектах процесу професіоналізації. Особлива увага у відповідних дослідженнях надається категоріям самовираження, самоствердження особистості, як вагомих факторів досягнення професіоналізму. Відзначається строкатість дослідницьких позицій, їх неузгодженість, а також описовий характер емпіричних даних щодо означеної проблематики.

Специфіка професіоналізму менеджера полягає в тому що він реалізується на перетині науки й практики й, тим самим, являє собою майстерність бізнес працівника – теоретично мислячого й практично діючого. Разом з тим, формально, будь-який фахівець, так чи інакше проходить етапи адаптації й інтерналізації в професії, а процес сходження людини до висот майстерності не являє собою лінійного еволюційного процесу.

Професійні якості – це успішність в оволодінні і здійсненні фахівцем певних видів професійної діяльності. За функцією професійні якості можуть виступати не тільки психічні та особистісні але й непсихологічні властивості суб'єкта діяльності (соматичні, біологічні, морфологічні, конституційні, типологічні, нейродинамічні та інші). Професійні якості – це соціально обумовлені й соціально значущі якості, яких вимагає сучасність від фахівця тієї чи іншої професії, професійні якості – динамічне явище; вони формуються поступово, знаходяться в постійному розвитку, неоднакові й різнорівневі на різних етапах досягнення фахівцем професійної досконалості.

Ефективність формування та розвитку професійних якостей особистості майбутніх керівників залежить від того, наскільки виваженою буде відповідна система заходів, спрямованих на вирішення даної проблеми.

Емпіричне дослідження професійних якостей майбутніх менеджерів здійснено на основі застосування таких методик: методика діагностики мотивації особистості до успіху Т.Елерса, методика діагностики особистості мотивації до уникнення невдач Т. Елерса, методика міри готовності до ризику А.М. Шуберта, методика М. Рокича «Ціннісні орієнтації», методика «Діагностика самоактуалізації особистості» (А. В. Лазукіна в адаптації Н. Ф. Каліна), методика діагностики комунікативних й організаторських схильностей (КОС-2), методика «Орієнтаційні стилі професійно-діяльнісного спілкування» (М.П. Фетискін), методика діагностики рівня емпатії І. Юсупова.

За методикою дослідження рівня мотивації до успіху та уникнення невдач за методикою Т. Елерса визначено домінування високого рівня мотивації успіху. Середній показник рівня мотивації досягнень у групі студентів-бакалаврів відповідає середньому та високому рівнів. Серед студентів-магістрів значно більше високого та надто високого рівнів.

Результати діагностики мотивації уникнення невдач за методикою Т. Елерса показали такий розподіл за показниками уникнення невдач: низький рівень мотивації до уникнення невдач — 13,5% в групі студентів-бакалаврів та 14,7% в групі студентів-магістрів; середній рівень мотивації до уникнення невдач — 39,8% та 40,9% відповідно; високий рівень мотивації до уникнення невдач — 25,1% та 23,8% відповідно; надто високий рівень мотивації до уникнення невдач — 21,6% та 20,6% відповідно.

За методикою «Діагностика самоактуалізації особистості» (А.В. Лазукіна в адаптації Н.Ф. Каліна) визначено достовірну різницю між групами досліджуваних за такими шкалами: потреба в пізнанні, креативність, автономність, саморозуміння, аутосимпатія та гнучкість у спілкуванні.

За результатами методики М. Рокича «Ціннісні орієнтації» отримано наступну ієрархію ціннісних орієнтацій: найважливішими термінальними цінностями для студентів обох освітніх ступенів є здоров'я (46,5%), цікава робота (19%), матеріально забезпечене життя (19%); значно менше – щасливе сімейне життя (10,5%) та любов (5%).

Найважливішими інструментальними цінностями для досліджуваних є чесність (36%), незалежність (22,5%), виконавська дисципліна (20%), відповідальність (12,5%) і освіченість (9,5%).

За методикою діагностики міри готовності до ризику Шуберта в групі студентів-магістрів переважає кількість готових до ризику 43,1%, натомість серед студентів-бакалаврів таких виявилось 36,7%. У бакалаврів переважає кількість занадто обережних – 37,2%, а серед магістрів такий варіант посідає останнє місце – 26,5%. Високий рівень схильності до ризику обрали 26,1% серед студентів-бакалаврів та 30,4% серед студентів-магістрів.

За методикою оцінки комунікативних якостей можна побачити за результатами методики «КОС-2». Рівень прояву комунікативних схильностей дещо переважає у студентів-магістрів порівняно зі студентами-бакалаврами. Дуже високий рівень прояву комунікативних схильностей у студентів-магістрів 26,1%, водночас у студентів-бакалаврів – тільки 17,3%, високий рівень – у 22,6% магістрів та у 14,5% бакалаврів. Натомість низький рівень прояву комунікативних схильностей переважає у бакалаврів (32,1%) порівняно з магістрами (14,3%).

За оцінкою організаторських схильностей також перевага студентів-магістрів над студентами-бакалаврами. За показником дуже високого рівня прояву організаторських здібностей спостерігаємо достовірну різницю між групою студентів-магістрів (28,1%) та студентів-бакалаврів (11,2%). За показником високого рівня – 27,3% у магістрів та 20,2% у бакалаврів.

За методикою «Орієнтаційні стилі професійно-діяльнісного спілкування» Н.П. Фетискіна виявлено, що переважна більшість студентів-бакалаврів орієнтована на дію (72,2%) та на процес (56,8%). Натомість, на першому місці за кількістю виборів студентів-магістрів переважає орієнтація на процес (71,1%). На другому місці за кількістю виборів у магістрів – орієнтація на людей (67,7%) та орієнтація на перспективу (66,2%), натомість у студентів-бакалаврів ці стилі посідають третю (50,3%) та четверту позиції (45,6%).

За методикою діагностики рівня емпатії І. Юсупова визначено, що серед респондентів переважає нормальний та високий рівні емпатійності, а також значні показники має низький рівень. 21,2% студентів-бакалаврів та 9,3% студентів-магістрів, характеризуються низьким рівнем емпатійності.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>